

Analysis of the financial performance indicators of forestry companies and the necessity for the application of sustainability reporting

Analiza finansijskih indikatora uspješnosti poslovanja preduzeća šumarstva i potreba za primjenom izvještavanja o održivosti

Sabina Delić^{1,*}, Bruno Marić¹, Mersudin Avdibegović¹, Arnel Mahmutović², Amila Brajić¹, Dženan Bećirović¹

¹ University of Sarajevo - Faculty of Forestry

² Šumarstvo "Prenj" d. d. Konjic

ABSTRACT

Forestry business systems in modern conditions exist and function in a highly dynamic environment, significantly impacting business results. Evaluating the business performance of a forestry company involves using various financial indicators, which provide valuable information for making business decisions to ensure the company's short-term and long-term stability. These indicators can also be effectively used for benchmarking with other business entities in the same industry, facilitating the improvement of business results in line with best practices. In this paper, the financial reports of two selected forestry companies from Bosnia and Herzegovina were analyzed, and using a comparison method of financial indicators related to profitability, economy, productivity, activity, indebtedness, and liquidity the analysis was performed. The results show positive financial outcomes for both companies, with one company being more successful in terms of profitability, cost-effectiveness and lower debt levels. The other company has better liquidity and activity indicators, i.e. more efficient use of assets, a better collection system and shorter receivables collection periods. However, the reports have also shown that the numerous non-market benefits provided by forests aren't taken into consideration in both companies, and in that manner the financial reporting alone does not allow for evaluating the sustainability of forest resource management. Due to the specific nature of forestry production, sustainability reporting and the application of sustainability indicators could significantly enhance the ability to find solutions within the economic, ecological, and sociological aspects of forest resource use.

Key words: *Forestry companies, financial reports, performance indicators, sustainability reports, sustainability indicators*

* Corresponding author: prof. dr. Sabina Delić, s.delic@sfsa.unsa.ba

INTRODUCTION – Uvod

Šume i šumska zemljišta u Bosni i Hercegovini (BiH) predstavljaju jedno od najvažnijih prirodnih bogatstava ove zemlje, prostirući se na površini od oko 3,23 miliona ha, što čini 63% njene teritorije (prema nezvaničnim rezultatima II inventure šuma – FAO, 2015). Prema statističkim podacima, oko 78% šumskih površina su u državnom, a ostatak je u privatnom vlasništvu (Federalni zavod za statistiku FBiH 2019; Republički zavod za statistiku RS 2019). U skladu s administrativnim uređenjem države, uspostavljeni su različiti koncepti upravljanja i gospodarenja šumama. U Federaciji BiH je prisutan model decentralizovanog upravljanja i gospodarenja šumama, s formiranim šumskoprivrednim društvima na nivou pojedinih kantona, dok je u Republici Srpskoj prisutan centralizovan model, s jednim preduzećem šumarstva na nivou entiteta (Delić et al., 2012).

Na rezultate poslovanja preduzeća šumarstva veliki uticaj ima dinamično okruženje u kojem poslovni sistemi egzistiraju, a mjerenju uspješnosti poslovanja se pridaje sve veći značaj, jer pokazatelji uspješnosti poslovanja daju informacije o poslovnom učinku te predstavljaju alat za planiranje i upravljanje. Istovremeno, predstavljaju i sredstvo motivacije i kontrole unutar organizacije (Otley, 2004). Finansijsko izvještavanje pravnih subjekata ima za cilj osiguranje informacija o finansijskom položaju, finansijskoj uspješnosti i novčanim tokovima. Potpuni set finansijskih izvještaja uključuje: bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o promjenama kapitala, izvještaj o novčanim tokovima i različite bilješke uz finansijske izvještaje koje uključuju pregled računovodstvenih politika i druga objašnjenja (Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH 2021). Finansijski izvještaji se sastavljaju u skladu sa zakonskim propisima zemlje u kojoj preduzeće posluje i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI). Izvještaji moraju istinito izvještavati i objektivno prezentirati finansijske rezultate. Preduzeća u BiH izrađuju finansijske izvještaje u skladu s entitetskim zakonima o računovodstvu i reviziji, MSFI i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS). U skladu s relevantnim zakonima, navedeni izvještaji objavljuju se javno i dostavljaju Finansijsko-informatičkoj agenciji (FIA). Na taj način se omogućava preduzećima da ocjenjuju uspješnost poslovanja u različitim periodima, da se upoređuju s drugim preduzećima, da ocjenjuju bonitet poslovanja i da analiziraju poslovnu okolinu. Iz ovih izvještaja se dobivaju informacije o sredstvima i obavezama preduzeća, vlastitom kapitalu, rashodima i prihodima, ostalim promjenama kapitala i novčanim tokovima. Upoređivanjem i raščlanjivanjem određenih vrijednosti koje su sadržane u navedenim izvještajima utvrđuje se finansijsko stanje i uspješnost poslovanja preduzeća, kao i odstupanje planiranih i realizovanih veličina. Primjenom različiti-

tih analitičkih sredstava i tehnika provodi se horizontalna i vertikalna analiza, na osnovu čega se dobivaju informacije koje mogu biti kvalitetna podloga za donošenje poslovnih odluka.

Ocjena uspješnosti poslovanja se izvodi na osnovu različitih finansijskih pokazatelja uspješnosti poslovanja. Na osnovu izračunatih pokazatelja, dobivaju se vrijedne informacije za menadžere koji predlažu mjere za unapređenje poslovanja te donošenje kvalitetnih poslovnih odluka u cilju osiguranja kratkoročne i dugoročne stabilnosti preduzeća (Šunjić-Beus et al., 2011).

Šumarstvo, kao privredna djelatnost, odlikuje se nizom specifičnosti, od kojih posebno treba naglasiti dugoročnost proizvodnog procesa, potrebu za velikim ulaganjem te nemogućnost tržišne valorizacije svih koristi koje šumski resursi pružaju. Zbog toga je u ocjeni uspješnosti poslovanja šumarskih preduzeća nedovoljna primjena samo tradicionalnih finansijskih pokazatelja, te su sve više prisutne ideje za unapređenje indikatora uspješnosti poslovanja uz primjenu i nefinansijskih pokazatelja, a koji bi se bazirali na izvještajima o održivosti (Ševčik et al., 2014; Posavec et al., 2021). Nefinansijske informacije se odnose na ekološke, sociološke i upravljačke aspekte poslovanja, na osnovu kojih se daje cjelovita slika aktivnosti preduzeća u svim relevantnim oblastima društveno odgovornog poslovanja, orijentisanog na održivost. Značaj nefinansijskog izvještavanja je prepoznat i na međunarodnom nivou i sagledava se i kroz njegovo uključivanje u ciljeve održivog razvoja u Agendi za održivi razvoj 2030 (*Sustainable Development Goals - SDGs*). U okviru SDG 12 - Odgovorna potrošnja i proizvodnja, velike kompanije se podstiču da u svojim izvještajima uključuju i informacije o održivosti. Evropska unija reguliše izvještavanje kompanija o nefinansijskim učincima i održivosti putem nekoliko regulativa i to: Direktiva EU o nefinansijskom izvještavanju (Non-financial Reporting Directive - NFRD, *Directive 2014/95/EU*), kojom se propisuje obaveza objavljivanja nefinansijskih informacija za velike kompanije; Uredba o izvještavanju o održivom finansiranju (Sustainable Finance Disclosure Regulation - SFDR, *Regulation (EU) 2019/2088*), kojom se propisuje obaveza procjene ulaganja na održivi razvoj; Uredba o taksonomiji (EU Taxonomy, *Regulation (EU) 2020/852*), koja propisuje koje se privredne aktivnosti smatraju klimatski neutralnim; te prijedlog Direktive o korporativnom izvještavanju o održivosti (CSRD) kojom se od velikih kompanija traži izvještavanje o svim aktivnostima koje utiču na okoliš i društvo. Prema Ševčik et al. (2014) za izvještavanje o održivosti se mogu koristiti različite metodologije, ali se najčešće koristi metodologija Globalne Inicijative za izvještavanje (*Global Reporting Initiative - GRI*).

Izveštavanje o održivosti predstavlja jedan od ključnih alata strategije održivog razvoja, a preduzeća šumarstva imaju veoma važnu ulogu u ostvarivanju mnogobrojnih ciljeva, kao što su: borba protiv klimatskih promjena (SDG 13), doprinos očuvanju šumskih ekosistema, biodiverzitetu i zaštiti ugroženih vrsta (SDG 15), doprinos stvaranju radnih mjesta i razvoju lokalne ekonomije (SDG 8), doprinos održivoj potrošnji i proizvodnji primjenom koncepta bioekonomije i cirkularne ekonomije (SDG 12), te uspostava partnerstva s vladinim i nevladinim organizacijama, lokalnim zajednicama i drugim interesnim grupama za zajedničko ostvarenje ciljeva (SDG 17).

Preduzeća šumarstva, kao korisnici šumskih resursa, u svom poslovanju su obavezna poštovati principe održivog gospodarenja i multifunkcionalnosti. Definicije održivog gospodarenja šumama mijenjale su se tokom vremena, ali u osnovi svih definicija je prisutan osnovni princip održivosti koji se sastoji u prilagođavanju strategije gospodarenja promjenljivim ekološko-sociološkim i ekonomskim uslovima (Schmithüsen, 2013). Održivo gospodarenje šumama je dinamičan i evoluirajući koncept, koji ima za cilj održati i unaprijediti ekonomske, društvene i ekološke vrijednosti svih vrsta šuma, za dobrobit sadašnjih i budućih generacija (FAO 2020). Dakle, u konceptu održivog gospodarenja šumskim resursima sadržana je suština paradigme održivog razvoja, odnosno zadovoljenje trenutnih potreba društva bez ugrožavanja potreba budućih generacija (Avdibegović et al. 2023). Multifunkcionalnost podrazumijeva sposobnost šumskih resursa da pružaju različite ekonomske, sociološke i ekološke koristi. Multifunkcionalnost šuma je u uskoj vezi s održivim gospodarenjem šumama i predstavlja bitan preduslov za njegovo osiguranje. Zbog toga je neophodno poznavanje i razumijevanje svih funkcija šuma koje, pored direktnih ekonomskih koristi, donose i indirektno koristi, a koje su važne za održavanje ravnoteže u prirodi, očuvanje biodiverziteta, ublažavanje klimatskih promjena, sprečavanje poplava i erozije, uticaj na ljudsko zdravlje, rekreaciju, turizam itd. Ove funkcije su se kroz historiju ispoljavale u različitom intenzitetu i značaju za društvo, a može se pretpostaviti da će tako biti i u budućnosti. Sadašnje stanje šuma i promjene koje su se desile mogu se dovesti u vezu s načinom korištenja i zahtjevima društva prema šumi (Pilli i Pase, 2018). Zbog toga je u konceptu održivog gospodarenja šumama važno uravnoteženje potreba i mogućnosti njihovog zadovoljenja.

U cilju procjene održivog gospodarenja šumama, neophodno je praćenje stanja šuma koristeći određene indikatore održivosti. Proces razvoja kriterija i indikatora održivog gospodarenja šumama započeo je 90-tih godina prošlog stoljeća kroz aktivnosti Ministarske kon-

ferencije o zaštiti šuma (danas Forest Europe), koje su rezultirale definisanjem seta unapređenih Pan-evropskih kvantitativnih kriterija i indikatora održivog gospodarenja koji imaju ekonomsku, ekološku i sociološku dimenziju te seta općih kvalitativnih indikatora (Forest Europe, 2015). Korištenjem kriterija i indikatora održivog gospodarenja šumama moguće je pratiti i izvještavati o trenutnom statusu i ostvarenom napretku u procesu održivog gospodarenja šumskim resursima, kako na nacionalnom, tako i na subnacionalnom nivou (Marić et al., 2024). Koncept certificiranja gospodarenja šumama dao je poseban doprinos različitim aspektima održivog gospodarenja šumama, te se ocjenjuje da ovo nije samo tržišni instrument šumarske politike, već sredstvo za promociju ekonomski održivog, ekološki odgovornog i društveno prihvatljivog gospodarenja šumama i očuvanje biodiverziteta (Avdibegović et al., 2021). Istraživanja pokazuju pozitivne učinke certificiranja na kvalitet gospodarenja šumama, a naročito sa socioloških i ekoloških aspekata, kao i unapređenje performansi poslovanja preduzeća šumarstva (Pezdevšek Malovrh et al., 2019; Solaković et al., 2020).

Globalne promjene i izazovi poput klimatskih promjena, gubitak biodiverziteta, krčenje šuma, potreba za obnovljivim izvorima energije nameću potrebu stalnog unapređenja kriterija indikatora za mjerenje održivog gospodarenja šumama (Linser et al., 2015). Evolucija kriterija i indikatora održivog gospodarenja šumama će se kretati u skladu sa promjenljivim potrebama i zahtjevima društva s dugoročnim ciljem osiguranja ekološke, ekonomske i sociološko-kulturološke održivosti. Rezultati istraživanja potvrđuju važnost primjene kriterija i indikatora za praćenje i izvještavanje o stanju šuma i trendu razvoja šumarstva na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Periodično objavljeni izvještaji pomažu u donošenju strateških i operativnih odluka u šumarstvu, te u komunikaciji i dijalogu s drugim relevantnim sektorima (Linser i Wolfslehner, 2022).

Zato je glavni cilj ovog rada ukazati na to da tradicionalni finansijski indikatori uspješnosti poslovanja (profitabilnosti, ekonomičnosti, produktivnosti, aktivnosti, zaduženosti i likvidnosti) nisu dovoljni za ocjenu održivosti gospodarenja šumama, te je potrebno uvođenje nefinansijskog izvještavanja i primjena ekonomskih, ekoloških i socioloških indikatora održivosti. Na taj način bi se upotpunile informacije o performansama poslovanja i postignutom nivou okolišne i društvene odgovornosti preduzeća šumarstva.

MATERIALS AND METHODS – Materijal i metode

Za provođenje ekonomsko-finansijske analize i ocjene uspješnosti poslovanja prema finansijskim indikatorima odabrana su dva preduzeća šumarstva: ŠPD “Unsko-sanske šume” d. o. o. Bosanska Krupa i ŠPD “Srednjobosanske šume” d. o. o. Donji Vakuf, koja gospodare državnim šumama na područjima Unsko-sanskog i Srednjobosanskog kantona, čija je ukupna površina, kao i prosječna godišnja proizvodnja približno jednake. Osnovne informacije o ovim preduzećima za 2021. godinu su date u tabeli 1.

Tabela 1. Osnovne informacije i bilansne pozicije (stanje 31.12. 2021. godine)

Table 1. Basic information and balance positions (as of December 31, 2021)

Osnovni elementi	ŠPD "Unsko-sanske šume"	ŠPD "Srednjobosanske šume"
Površina šuma i šumskog zemljišta (ha)	190.800	185.949
Broj zaposlenih	743	914
Obim proizvodnje - neto (m ³)	504.446	484.745
Ukupni prihodi (KM)	39.337.879	43.615.021
Ukupni rashodi (KM)	37.765.042	42.154.494
Dobit prije oporezivanja (KM)	1.570.835	1.455.448
Ukupna neto dobit perioda (KM)	1.524.701	1.357.094
Poslovna aktiva (KM)	41.756.143	83.087.505 ¹
Učinak m ³ /zaposlenom	679	530
Prihod KM/zaposlenom	52.945	47.719

Izvor: Zvanični finansijski izvještaji preduzeća

Analizom je obuhvaćen period od 2016. do 2021. godine, a informacije i podaci za analizu su korišteni iz zvaničnih finansijskih izvještaja odabranih preduzeća (bilans stanja i bilans uspjeha), Godišnjih izvještaja o radu i poslovanju, Izvještaja dostavljenih Finansijsko-informatičkoj agenciji (FIA) FBiH te drugih dostupnih izvora (Mahmutović 2022).

¹ Vrijednost aktive prikazana u bilansu stanja je umanjena za iznos vrijednosti šuma i šumskog zemljišta koje se u ovom preduzeću vode kao dio aktive, a ne kao vanbilansna stavka prema Odluci Vlade FBiH o iskknjižavanju šuma i šumskog zemljišta kao temeljnog kapitala iz sudskog registra i poslovnih knjiga preduzeća.

Relevantni podaci iz izvještaja su poslužili kao ulazni faktori za izračunavanje finansijskih indikatora uspješnosti poslovanja kroz vremensko razdoblje. Indikatori omogućavaju dobivanje usporedivih podataka o uspješnosti preduzeća u odabranim područjima. U ovom radu su korišteni neki od finansijskih indikatora poslovanja, prema kojima se može dati ocjena profitabilnosti, likvidnosti, aktivnosti, zaduženosti, ekonomičnosti te produktivnosti. Indikatori i način njihovog obračuna su prikazani u tabeli 2.

Tabela 2. Indikatori uspješnosti poslovanja

Table 2. Business performance indicators

Pokazatelj	Način obračuna
Profitabilnost (rentabilnost) imovine ili profitabilnost poslovanja (ROA - Return on Assets i ROE - Return on Equity)	ROA = Dobit (neto ili bruto) / ukupno korišteni kapital ROE = Neto dobit / Vlastiti kapital
Pokazatelj tekuće likvidnosti (Current Ratio)	Current Ratio = Obrtna sredstva / Kratkoročne obaveze
Pokazatelji aktivnosti (Activity Ratios)	Koeficijent obrta ukupne imovine = Ukupan prihod / Ukupna poslovna imovina
	Koeficijent potraživanja od kupaca = Ukupan prihod od prodaje / Potraživanja od kupaca
	Trajanje naplate potraživanja = 365 / Koeficijent potraživanja od kupaca
Pokazatelj zaduženosti (Solvency Ratios)	Pokazatelj zaduženosti (Debt Ratio) = Ukupne obaveze / Aktiva preduzeća
Pokazatelj ekonomičnosti (Economy Ratios)	Ekonomičnost ukupnog poslovanja = Ukupni prihodi / ukupni rashodi
Pokazatelj produktivnosti (Productivity)	Produktivnost rada = Količina učinka (proizvedenih proizvoda) / Količina utrošenog rada

Izvor: Delić i Bećirović, 2017.

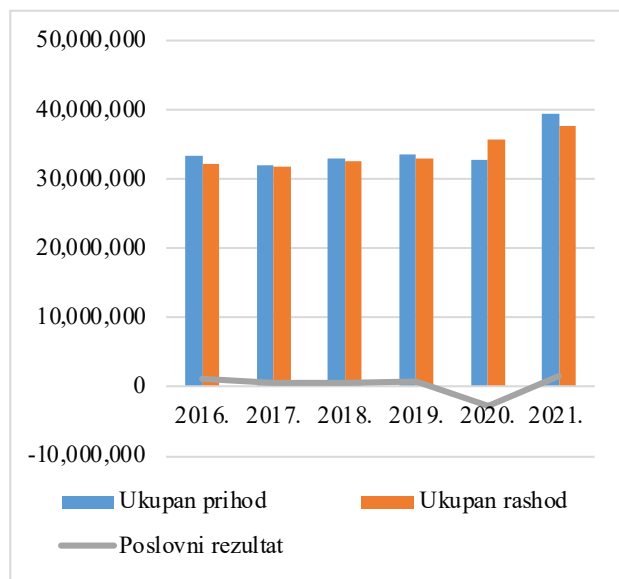
Na osnovu komparativne analize dobivenih indikatora za odabrana preduzeća moguće je dati ocjenu performansi i finansijskog stanja preduzeća, ali za ocjenu održivosti gospodarenja šumama su neophodni i indikatori koji bi u sebi trebali sadržavati informacije o ekološkim, društvenim i ekonomskim performansama preduzeća.

RESULTS AND DISCUSSION – Rezultati i diskusija

Analysis of the financial results of the selected companies - *Analiza finansijskih rezultata poslovanja odabranih preduzeća*

Trend prihoda i rashoda te finansijski rezultat odabranih preduzeća šumarstva u analiziranom periodu su prikazani na grafikonima 1 i 2.

Analizirana preduzeća su imala približno isti iznos prihoda u baznoj 2016. godini. ŠPD “Srednjobosanske šume” je u narednim godinama imalo intenzivniji rast prihoda s prosječnom godišnjom stopom rasta od oko 24%, te je prihod u 2021. godini bio veći za 30,8% u odnosu na 2016. godinu. Razlozi za povećanje prihoda se, između ostalih faktora, nalaze i u povećanom obimu proizvodnje te boljoj strukturi proizvodnog asortimana, prilagođenog tržištu. To je rezultiralo ostvarenjem dobiti u iznosu od 1.460.527 do 5.031.376 KM.

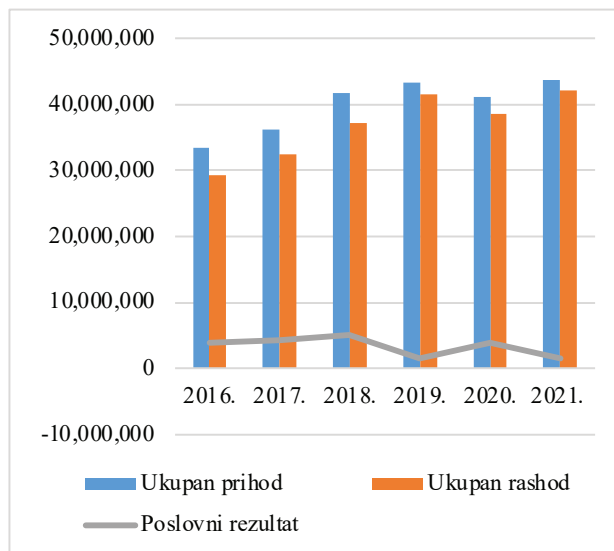

Grafikon 1. Rezultati poslovanja ŠPD “Unsko-sanske šume” (KM)

Graph 1. Business results ŠPD “Unsko-sanske šume” (KM)

S druge strane, ostvareni prihodi u ŠPD “Unsko-sanske šume” su blago oscilirali u intervalu od 32 do 33 miliona KM u periodu 2016–2020. godina, da bi u 2021. godini dostigli iznos od 39,3 miliona, što je za 18% više u odnosu na 2016. godinu. Ovo preduzeće je bilježilo značajno niže iznose profita od prethodnog, ostvarujući čak i negativan finansijski rezultat u 2020. godini u iznosu od 2.674.594 KM. U narednoj godini je ostvarena dobit iznosi 1.572.837 KM, što je bilo više za oko 100 hiljada u odno-

su na prethodno preduzeće. Tome su doprinijele aktivnosti na unapređenju rada i poslovanja, prodaja zaliha iz prethodne godine te primjena tržišno baziranih načina prodaje.

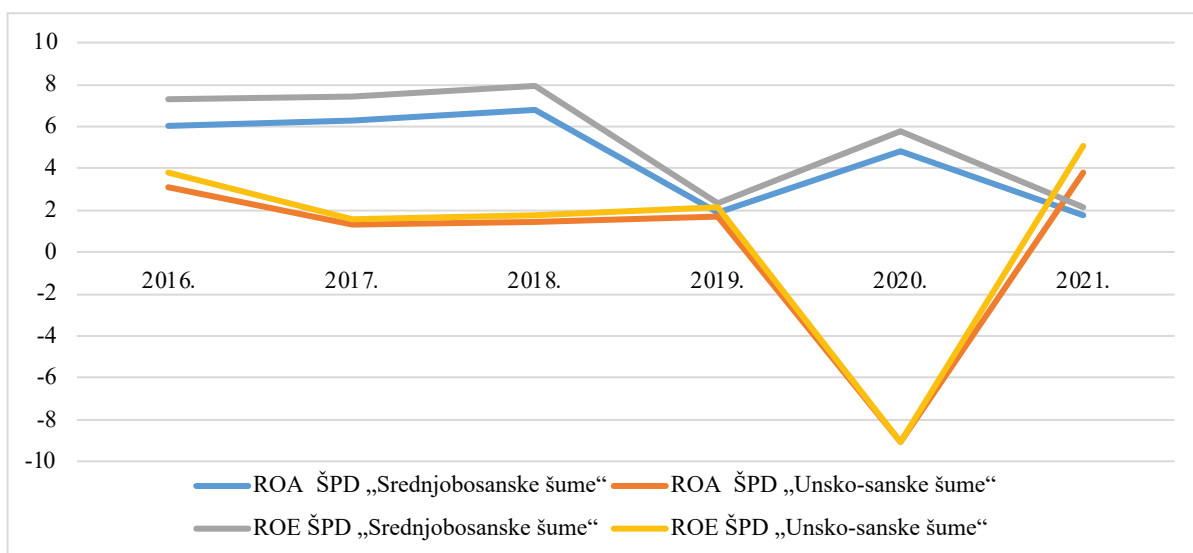
Grafikon 2. Rezultati poslovanja ŠPD “Srednjobosanske šume” (KM)

Graph 2. Business results ŠPD “Srednjobosanske šume” (KM)

Na osnovu ostvarenog rezultata poslovanja, na grafikonu 3 prikazani su indikatori **profitabilnosti poslovanja** (ROA i ROE) koji predstavljaju mjeru uspješnosti korištenja imovine.

Pokazatelji rentabilnosti (ROA i ROE) ukazuju na efikasnost i rentabilnost korištenja ukupne imovine koja se koristi u poslovanju, kao i efikasnost korištenja vlastitog kapitala. Ovo su najčešće korišteni pokazatelji uspješnosti upravljanja imovinom, odnosno vlastitog kapitala u ostvarenju dobiti. Na osnovu komparacije dobivenih vrijednosti ovih indikatora za dva analizirana preduzeća možemo zaključiti da su tokom cijelog analiziranog perioda vrijednosti ROA i ROE veće kod ŠPD “Srednjobosanske šume” što je i logično, s obzirom na ostvareni profit. Najveće vrijednosti ovih indikatora su ostvarene u 2018. godini, kada je preduzeće ostvarilo 6,78 KM prirasta dobiti iz poslovanja, odnosno 7,95 KM iz vlastitog kapitala. U istoj godini je ŠPD “Unsko-sanske šume” imalo vrijednosti ROA 1,43 i ROE 1,73 KM, dok je u 2020. godini preduzeće poslovalo negativno. U 2019. godini su vrijednosti indikatora bile približno iste, da bi u 2021. godini, ŠPD “Unsko-sanske šume” imale nešto veću stopu efikasnosti korištenja imovine i vlastitog kapitala u odnosu na komparirano preduzeće, kao i u odnosu na raniji period.

Pokazatelj tekuće likvidnosti kojim se mjeri sposobnost preduzeća da izmiri svoje kratkoročne obaveze, odnosno dugovanja, prikazan je na grafikonu 4. Izra-

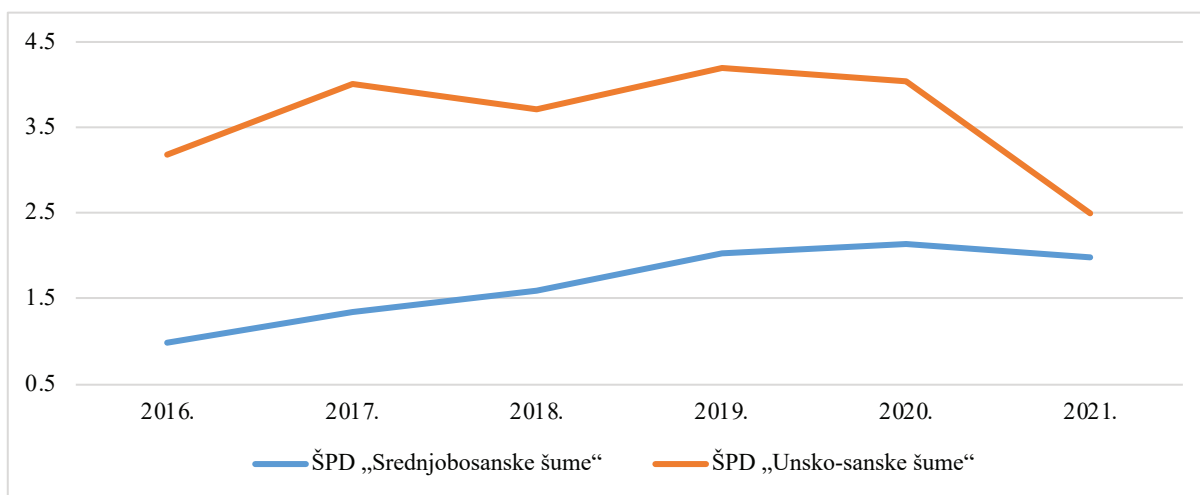
Grafikon 3. Rentabilnost poslovanja (%): ROA (Return on Assets) i ROE (Return on Equity)

Graph 3. Profitability (%): ROA (Return on Assets) and ROE (Return on Equity)

čunavanjem tekuće likvidnosti ocjenjuje se sposobnost preduzeća da podmiri tekuće obaveze, odnosno dugovanja u datom momentu, što zavisi od strukture kapitala i obaveza preduzeća. Smatra se da je “zlatno pravilo likvidnosti” zadovoljeno ako ovaj pokazatelj ima vrijednost veću od dva, što znači da kratkotrajna imovina (uključujući i zalihe) mora biti dvostruko veća od tekućih obaveza. Likvidnost je pokazatelj stabilnosti poslovanja i što je taj pokazatelj veći, to su mogućnosti i sigurnost za održavanje likvidnosti veće.

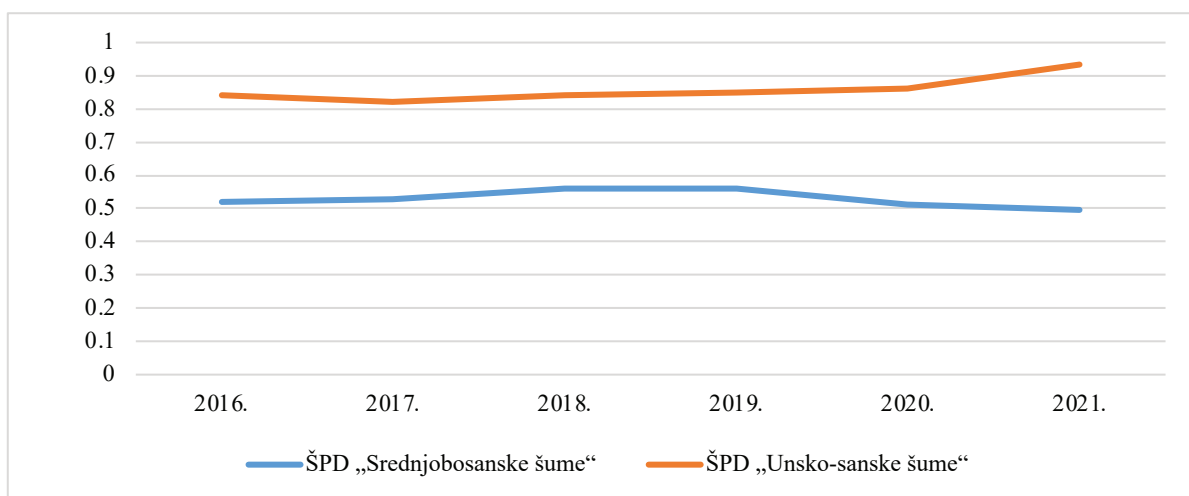
Za razliku od prethodnog pokazatelja, ovaj pokazatelj je značajno povoljniji u ŠPD “Unsko-sanske šume” u

odnosu na ŠPD “Srednjobosanske šume” i ovo preduzeće je tokom cijelog analiziranog perioda bilo likvidno, s vrijednostima koeficijenta likvidnosti i do 4,19. U 2021. godini je došlo do značajnog smanjenja koeficijenta likvidnosti jer su se povećale kratkoročne obaveze za oko 90%. S druge strane, ŠPD “Srednjobosanske šume” je imalo niže koeficijente likvidnosti u cijelom periodu, ali ipak s rastućim trendom. Na osnovu ovog koeficijenta možemo ocijeniti finansijski položaj i sigurnost u poslovanju preduzeća, što menadžment mora imati u vidu, kako se preduzeće ne bi suočilo sa problemom likvidnosti.

Grafikon 4. Tekuća likvidnost

Graph 4. Current liquidity

Grafikon 5. Koeficijent obrta ukupne imovine

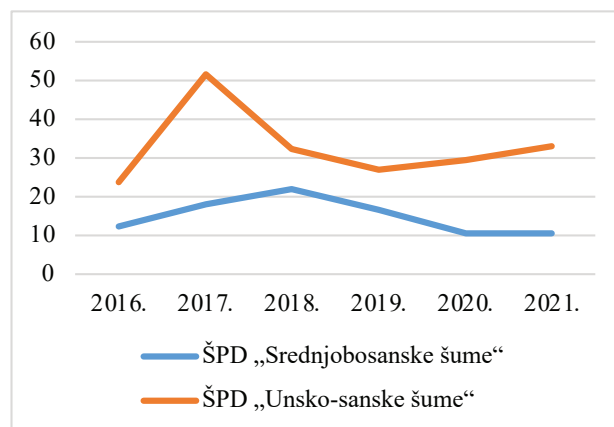
Graph 5. Turnover ratio of total assets

Pokazatelji aktivnosti preduzeća predstavljani su preko koeficijenta obrta ukupne imovine koji ukazuje na efikasnost upravljanja imovinom preduzeća, odnosno pokazuje koliko se generiše prihoda na osnovu korištene imovine (grafikon 5).

Prema ovom koeficijentu vidimo koliko jedna novčana jedinica aktive (ukupne imovine) inicira stvaranje jedinice prihoda, što je daleko povoljnije u ŠPD „Unsko-sanske šume“. Vrijednosti ovog koeficijenta u ovom preduzeću su dvostruko veće u odnosu na komparirano preduzeće, što ukazuje na bolju sposobnost ovog preduzeća da generira prihode koristeći svoju imovinu. S obzirom da ovaj koeficijent u oba preduzeća nije značajno varirao u analiziranom periodu, to nas upućuje na opći zaključak da prosječno trajanje obrta u preduzećima šumarstva nema tendenciju promjene zbog specifičnosti reprodukcioni procesa. Međutim, stabilnost koeficijenta ukazuje na to da preduzeća u sektoru šumarstva imaju tendenciju da zadrže slične obrasce u korištenju imovine za generiranje prihoda, usprkos specifičnostima sektora. U budućnosti, istraživanje dodatnih faktora koji utiču na ovaj koeficijent, kao što su promjene u tehnologiji, regulativnom okviru ili tržišnim uslovima, moglo bi pružiti dodatne uvide u potencijalne prilike za poboljšanje poslovne efikasnosti i optimizaciju korištenja imovine u sektoru šumarstva.

Na osnovu koeficijenta potraživanja od kupaca (grafikon 6), dolazimo do informacije koliko se puta vrši naplata potraživanja prosječno u toku godine, odnosno koliko je prosječno vrijeme naplate potraživanja od kupaca (grafikon 7). Iz prikazanih grafikona se vidi da je sistem naplate bolji kod ŠPD „Unsko-sanskih šuma“ te da je prosječno vrijeme trajanja naplate potraživanja od

kupaca od 7 do 15 dana, dok je kod ŠPD „Srednjobosanske šume“ to vrijeme iznosilo od 16 do 35 dana. Ovaj pokazatelj ima značajnog uticaja na likvidnost preduzeća, te je cilj povećati koeficijent potraživanja od kupaca, odnosno smanjiti vrijeme trajanja naplate.

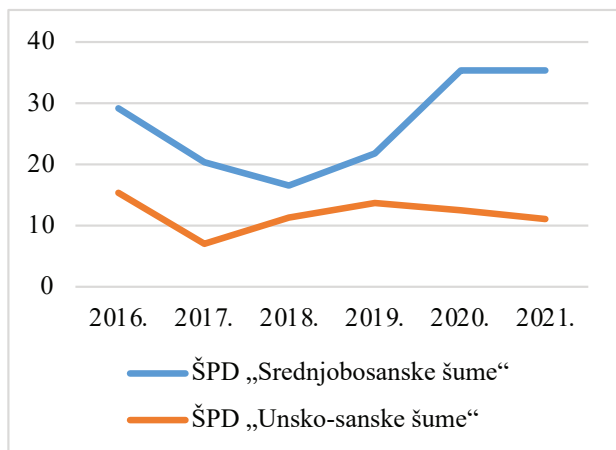

Grafikon 6. Koeficijent potraživanja od kupaca

Graph 6. Accounts Receivable Ratio

Pokazatelj zaduženosti preduzeća pokazuje do koje mjere preduzeće koristi zaduživanje kao način finansiranja poslovanja, odnosno koliki je postotak imovine nabavljen zaduživanjem. Što je učešće pozajmljenih sredstava veće, to je finansijski rizik u poslovanju veći. Na grafikonu 8 se vidi da ŠPD „Srednjobosanske šume“ ima približno iste vrijednosti ovog pokazatelja bez većih oscilacija, što sugerise da je preduzeće održalo konstantan nivo zaduženosti u odnosu na svoju imovinu, što može biti indikator stabilnog finansijskog upravljanja. S druge strane, kod ŠPD „Unsko-sanske šume“ u 2021. godini je došlo do povećanja stepena zaduženosti zbog povećanja kratkoročnih obaveza, a koje se odnose

na primljene avanse od kupaca, obaveze po osnovu plaća, obaveze po osnovu naknada za korištenje državnih šuma za posljednji kvartal tekuće godine i sl. S obzirom na zlatno pravilo finansiranja po kojem stepen zaduženosti ne bi trebao da bude veći od 50%, možemo zaključiti da ne postoji finansijski rizik poslovanja za analizirana preduzeća.

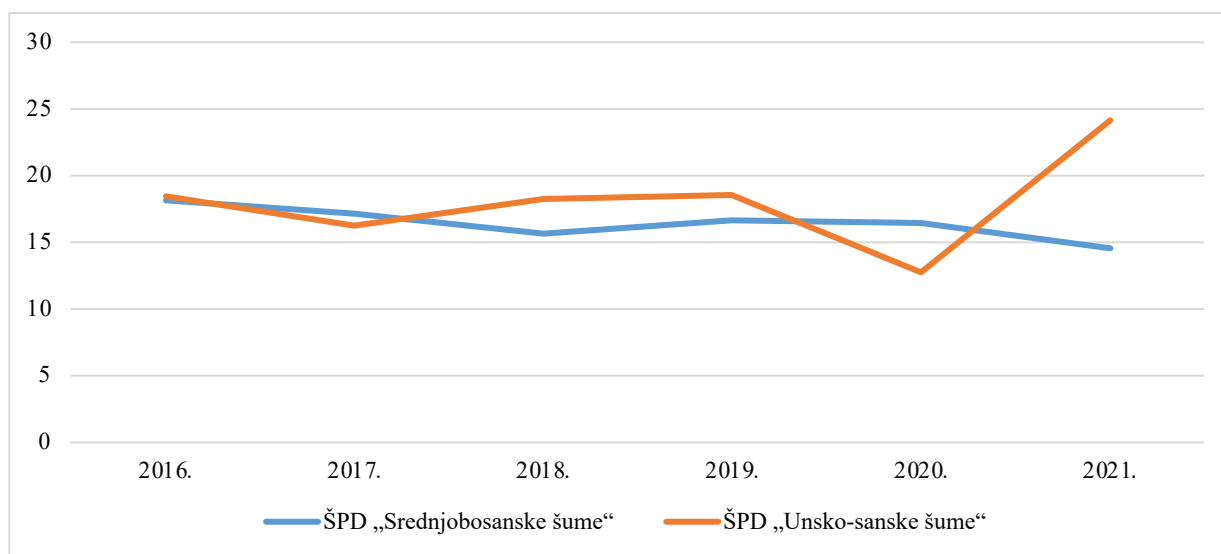
Grafikon 7. Trajanje naplate potraživanja (dani)

Graph 7. Receivables Collection Period (days)

Pokazatelj ekonomičnosti je jedan od osnovnih pokazatelja uspješnosti poslovanja i pokazuje racionalnost poslovnog procesa. ŠPD "Srednjobosanske šume" su tokom cijelog analiziranog perioda imale ekonomično poslovanje sa koeficijentom ekonomičnosti od 1,03 do 1,14. S druge strane, ŠPD "Unsko-sanske šume" su imale prilično nizak stepen ekonomičnosti (1,01 - 1,04), a u 2020. godini su ostvarili gubitak s koeficijentom ekonomičnosti od 0,92 (grafikon 9).

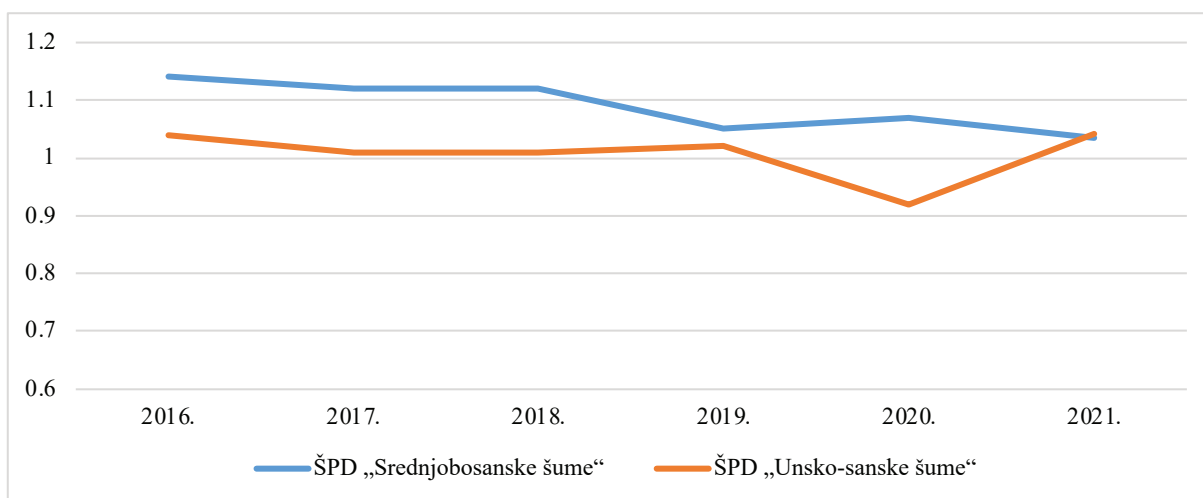
Pokazatelj produktivnosti rada predstavlja vrijednost ostvarenog prihoda po jednom radniku i ukazuje na efikasnost korištenja radne snage. Komparirajući ova dva preduzeća, uočava se da je u prve tri godine analiziranog perioda produktivnost rada bila veća u ŠPD "Unsko-sanske šume", da bi nakon toga došlo do opadanja njegove vrijednosti. U 2021. godini se ponovo bilježi trend porasta produktivnosti, premašujući vrijednost ostvarenu u drugom ŠPD. S druge strane, u ŠPD "Srednjobosanske šume" se bilježi kontinuiran trend rasta produktivnosti rada, s kulminacijom u 2019. godini, a nakon toga dolazi do značajnog pada vrijednosti ostvarene proizvodnje po jednom radniku za oko 25% (grafikon 10).

Na osnovu provedene analize i komparacije finansijskih pokazatelja odabranih preduzeća šumarstva, mogu se donijeti zaključci o različitim aspektima poslovnog uspjeha. Ovi pokazatelji su temeljeni na godišnjim izvještajima koji uključuju prihode i troškove ostvarene, uglavnom, prodajom šumskih drvnih proizvoda, dok ostale netržišne funkcije šuma (rekreacijske, ekološke, zaštitne, estetske, kulturološke) ne ulaze u obračun, čime se podcjenjuje puna vrijednost šumskih resursa i njihov doprinos nacionalnoj ekonomiji i blagostanju. Kroz mnogobrojne studije i radove ukazuje se na potrebu uključivanja svih koristi u nacionalne računovodstvene sisteme (Goio et al. 2008).

Grafikon 8. Pokazatelj zaduženosti (%)

Graph 8. Leverage indicator (%)

Grafikon 9. Koeficijent ekonomičnosti

Graph 9. Economy coefficient

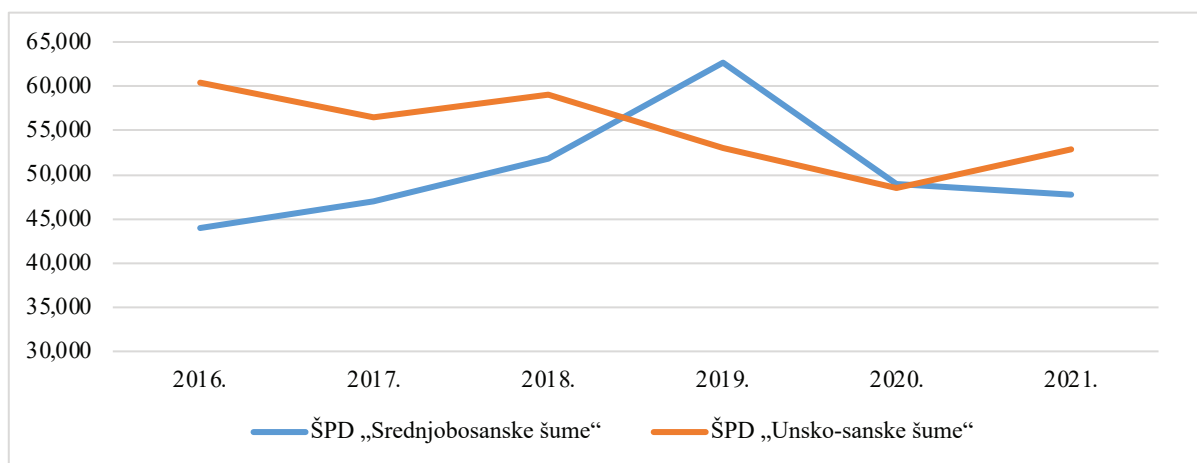
Analysis of production volume and the degree of realization of planned silvicultural works in selected companies – Analiza obima proizvodnje i stepena realizacije planiranih šumskouzgojnih radova u odabranim preduzećima

U nastavku je data analiza trenda realizacije obima sječa za analizirana preduzeća, kao i izvršenje planova šumskouzgojnih radova na osnovu izvještaja preduzeća o realizaciji planova proizvodnje. Ovo mogu biti važni indikatori održivog korištenja resursa i neophodnih ulaganja u osiguranje održivosti.

Godišnji obim sječa je varirao kod oba preduzeća u analiziranom periodu, ali uz jasno vidljiv trend porasta (gra-

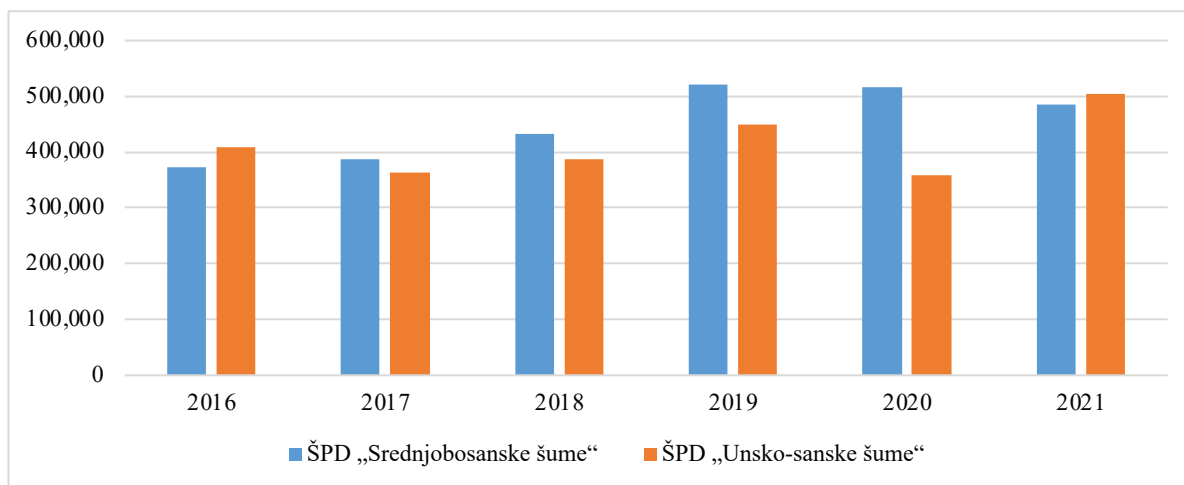
fikon 11). ŠPD "Srednjobosanske šume" su imale intenzivniji rast proizvodnje, s prosječnom godišnjom stopim rasta od 25,3%, dok je stopa porasta proizvodnje kod ŠPD "Unsko-sanske šume" iznosila 10,8%. U skladu s porastom obima proizvodnje, kretao se i porast prihoda od prodaje šumskih drvnih sortimenata (grafikoni 1 i 2).

S druge strane, izvršenje pošumljavanja i ostalih šumsko-uzgojnih radova (popunjavanje, čišćenje i njega šuma i kultura te priprema zemljišta za pošumljavanje i prirodnu obnovu) su značajno zaostajali za planiranim obimom (grafikoni 12 i 13). To se posebno uočava kod ŠPD "Srednjobosanske šume" kod kojih je stepen izvršenja planova pošumljavanja iznosio od 23 do 87%, dok su ostali šumskouzgojni radovi realizirani u obimu od 39 do 85% od planiranog obima. Planirani obim pošumljavanja u ŠPD "Unsko-sanske šume" je u prve tri godine

Grafikon 10. Pokazatelj produktivnosti rada (KM / radniku)

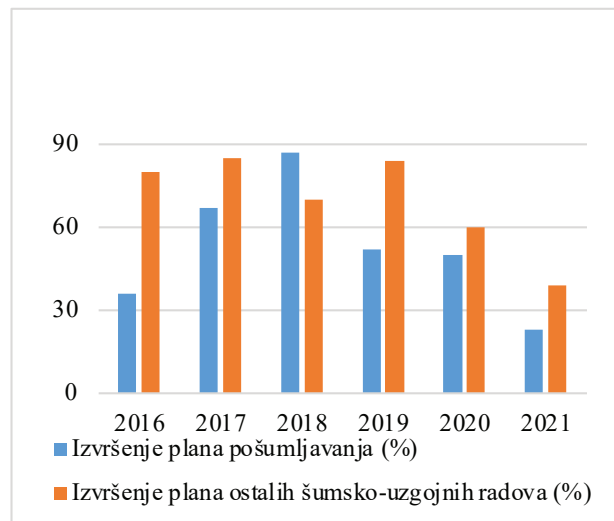
Graph 10. Labor productivity indicator (KM / worker)

Grafikon 11. Obim sječa - neto masa (m³)Graph 11. Logging volume - net mass (m³)

analiziranog perioda u potpunosti realiziran, a kasnije je došlo do opadanja stepena realizacije (od 45 do 81%). Kad su u pitanju ostali šumsko-uzgojni radovi, stepen njihovog izvršenja se kreće od 57 do 102%.

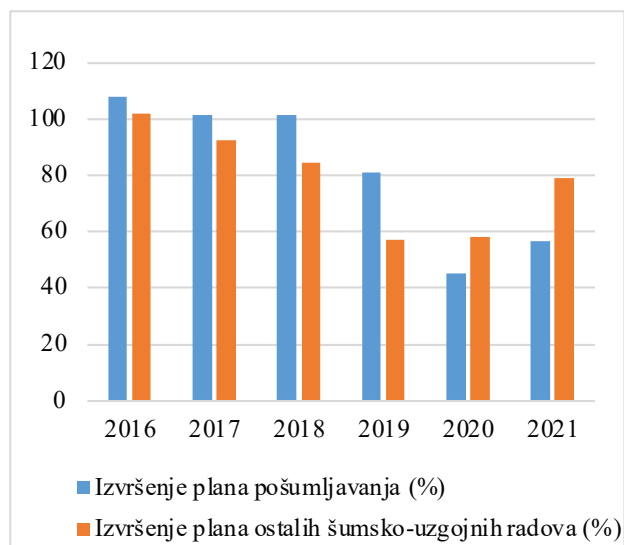
Važan pokazatelj održivog korištenja šumskih resursa je iznos uloženih finansijskih sredstava u biološku reprodukciju, a koji bi trebao biti u korelaciji sa stepenom izvršenja planiranog obima šumskouzgojnih radova. Ulaganje u biološku reprodukciju ima ključnu ulogu u očuvanju i unapređenju šumskih ekosistema, a odgovarajuće praćenje tih ulaganja može značajno doprinijeti održivom gospodarenju šumskim resursima. Na grafikonu 14 prikazan je trend ulaganja u šumskouzgojne radove, gdje se uočava da je ŠPD "Srednjobosanske šume" u prve tri godine analiziranog perioda imalo značajno veća ulaganja u odnosu na drugo preduzeće, da bi kasnije došlo do značajnog opadanja ulaganja, ostvarujući svega 25% od planiranog iznosa u 2021. godini. Ulaganja u 2021. godini bila su manja za 4,5 puta u odnosu na 2018. godinu, što ukazuje na značajno smanjenje investicija u biološku reprodukciju i šumske radove. Ulaganja u šumskouzgojne radove u ŠPD "Unsko-sanske šume" su, također, imala opadajući trend, pri čemu su u 2021. bila niža za oko 40% u odnosu na baznu godinu, odnosno svega 48% od planiranog ulaganja. Ova opadajuća ulaganja u oba preduzeća ukazuju na moguće probleme u realizaciji planiranih šumskouzgojnih radova. Imajući u vidu slične rezultate istraživanja u prethodnom periodu, to može imati dugoročne posljedice po očuvanje šumskih ekosistema i održivo gospodarenje šumskim resursima (Delić et al. 2016). U cilju obezbjeđenja održivog gospodarenja šumskim resursima, neophodno je kontinuirano investiranje i usklađivanje načina korištenja šuma s raspoloživim potencijalom. Potrebno je detaljno

istražiti i preispitati uzroke ovakvih trendova u budućim istraživanjima i unaprijediti strategije za poboljšanje finansijskih ulaganja u biološku reprodukciju kako bi se osigurala dugoročna održivost, vitalnost, zdravlje i otpornost šumskih resursa.

Grafikon 12. Realizacija plana pošumljavanja i ostalih šumskouzgojnih radova u ŠPD "Srednjobosanske šume"

Graph 12. Realization of the afforestation plan and other forestry works in the ŠPD "Srednjobosanske šume"

Grafikon 13. Realizacija plana pošumljavanja i ostalih šumskouzgojnih u ŠPD "Unsko-sanske šume"

Graph 13. Realization of the afforestation plan and other forestry works in the ŠPD "Unsko-sanske šume"

CONCLUSIONS – Zaključci

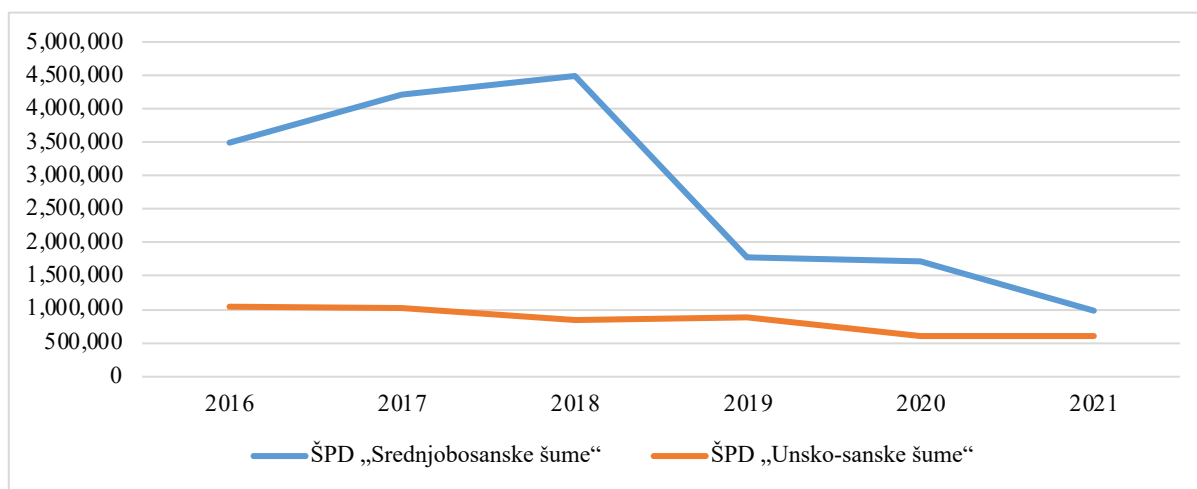
Na osnovu analize finansijskih izvještaja i komparacije izračunatih finansijskih indikatora za dva odabrana preduzeća šumarstva, mogu se donijeti zaključci o nivou i trendu profitabilnosti, ekonomičnosti, produktivnosti, aktivnosti, zaduženosti i likvidnosti. S obzirom na drastično rastući trend ukupnih prihoda, a s tim u vezi i ostvarenog većeg profita, ŠPD "Srednjobosanske šume" su posljedično imale bolje pokazatelje profitabilnosti, ekonomičnosti i nižeg stepena zaduženosti u analiziranom periodu. S druge strane, ŠPD "Unsko-sanske šume" su imale bolje pokazatelje aktivnosti, koji se ogle-

daju kroz efikasnije korištenja imovine u realizaciji poslovnih zadataka, te boljeg sistema naplate i kraćih rokova. Također, ovo preduzeće je u prednosti u pogledu likvidnosti, što ukazuje na bolji finansijski položaj i sigurnost u poslovanju.

Rastući trend obima sječa s jedne strane, a nizak stepen realizacije planiranih šumskouzgojnih radova i opadajući trend ulaganja u biološku reprodukciju s druge strane, mogao bi dugoročno ugroziti princip kontinuiteta reprodukcije i dovesti u pitanje održivo korištenje šumskih resursa.

Imajući u vidu da analizirana preduzeća ostvaruju preko 90% prihoda od prodaje šumskih drvnih sortimenata, opravdano se može zaključiti da je zanemaren koncept multifunkcionalnosti u korištenju šumskih resursa. Korištenjem raspoloživih potencijala, stekli bi se uslovi za proširenje proizvodno-poslovnog portfolia, stvaranje nove vrijednosti, što bi moglo značajno unaprijediti finansijske pokazatelji poslovanja preduzeća. S druge strane, preduzeća bi poboljšala svoju akumulativnu i reproduktivnu sposobnost za investiranje u unapređenje stanja šumskih resursa.

Za ocjenu održivog gospodarenja šumama nisu dovoljni samo finansijski indikatori, već je neophodno analizirati indikatore održivosti zbog ekonomskih, ekoloških i društvenih koristi od šumskih resursa. Pored uobičajenih metodologija za izvještavanje o održivosti (najčešće korištena metodologija Globalne inicijative za izvještavanje – GRI), neophodno je razvijati indikatore održivosti u svim aspektima gospodarenja šumama, zbog mnogobrojnih specifičnosti u šumarstvu i netržišnih koristi od šumskih resursa. Kao polazna osnova za njihovo definisanje može biti set Pan-evropskih kriterija i indikatora održivi-

Grafikon 14. Uložena finansijska sredstva u ukupne šumskouzgojne radove (KM)

Graph 14. Financial resources invested in total silvicultural works (KM)

vog gospodarenja šumama, koji je potrebno prilagođavati potrebama i zahtjevima društva za informacijama o praćenju stanja šumskih resursa i evolucije koncepta održivog gospodarenja šumama.

Za potrebe izrade metodike izvještavanja održivog gospodarenja šumama neophodno je jasno definisati ekonomske, ekološke i sociološke indikatore održivosti. Ekonomska dimenzija održivosti se može sagledati kroz sljedeće indikatore: vrijednost ukupnih prihoda od svih šumskih proizvoda i usluga te, s tim u vezi, troškova gospodarenja šumama, stepen izvršenja planova gospodarenja, a naročito planova šumskouzgojnih radova, investicije i inovacije u unapređenje proizvodnje u šumarstvu, investicije u biološku reprodukciju, plate uposlenika u sektoru šumarstva i sl.

Ekološka dimenzija održivosti se ogleda u procjeni uticaja gospodarenja šumama na okoliš, uključujući zemljište, vazduh, vodu i ekosisteme. Pozitivni uticaji šume na očuvanje biodiverziteta, hidrološka funkciju, zaštitna funkciju, uloga šume u regulaciji klime i skladištenju CO₂ te očuvanje stepena prirodnosti, mogu se procijeniti primjenom različitih metoda vrednovanja pojedinih funkcija, koristeći praktična iskustva i pozitivne prakse (Ševčik 2014).

Sociološki indikatori se odnose na: zapošljavanje lokalne radne snage u sektoru šumarstva, podršku lokalnoj ekonomiji, kontinuiranu obuku i razvoj vještina uposlenika, zaštitu prava radnika i promociju zdravog radnog okruženja, uključenost lokalnih zajednica u proces donošenja odluka i dijalog, dostupnost šuma lokalnom stanovništvu za potrebe rekreacije, obrazovanja i tradicionalnih aktivnosti i sl.

Izveštaj o održivosti šumarskih preduzeća bi trebao sadržavati konkretne informacije vezane za navedene indikatore, uključujući ciljeve, mjere i planove za unapređenje održivosti u budućnosti. Primjena i praćenje indikatora održivog razvoja bi omogućila bolje praćenje ljudskih aktivnosti u odnosu na šumske ekosisteme, povećala transparentnost, odgovornost, pozitivno uticala na razvoj svijesti javnosti o važnosti šumskih ekosistema i omogućila donošenje adekvatnih upravljačkih odluka. Iako je nefinansijsko izvještavanje pravno neobavezujuće u našoj zemlji, smatramo da ono može biti veoma korisno jer obuhvata širok spektar informacija o društvenim, okolišnim i ekonomskim performansama preduzeća šumarstva, a koje nisu uključene u finansijske izvještaje, što može doprinijeti održivom gospodarenju šumskim resursima. U svijetu raste interes preduzeća za primjenu izvještavanja o održivosti te se može očekivati dalji napredak u razvoju i unapređivanju indikatora, spe-

cifičnih za gospodarenje šumama. Za praćenje i poređenje indikatora održivosti u BiH, bilo bi neophodno izraditi jedinstvenu metodiku za nefinansijsko izvještavanje.

REFERENCES - Literatura

Avdibegović, M., Delić, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Brajić, A., Hukić, E., Bogunić, F., Vojniković, S., Ballian, D., Halilović, V., Hajrudinović-Bogunić, A., Avdagić, A., Lojo, A., & Dautbašić, M. (2023). Obrazovanje, istraživanje i održivo upravljanje šumskim resursima kao faktor održivog razvoja u Bosni i Hercegovini. Pregled: Časopis za društvena pitanja / Periodical for Social Issues, (1), 15-37. <https://doi.org/10.48052/19865244.2023.1.15>

Avdibegović, M., Marić, B., Bećirović, Dž., Brajić, A., Hodžić, R., & Pezdevšek Malovrh, Š. (2021). Teoretski i praktični aspekti certificiranja u šumarstvu Bosne i Hercegovine (Vol. I, pp. 1-283). Univerzitet u Sarajevu - Šumarski fakultet.

Delić, S., Avdibegović, M., Mutabdžija Bećirović, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Pašić, A. (2016). Influence of the forest focused legislation on the investments in forest sector of the Federation of Bosnia and Herzegovina - case study Una-Sana canton. Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo, 46(1), 14-28.

Delić, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Brajić, A., & Mutabdžija, S. (2012). Model of functional governing and optimal organization of forest sector in Federation B-H. Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, 42(2), 59-72.

Delić, S., & Bećirović, Dž. (2017). Ekonomika poslovnih sistema u šumarstvu (Vol. I, pp. 1-256). Univerzitet u Sarajevu - Šumarski fakultet.

European Union. (2014). Non-financial Reporting Directive - NFRD, Directive 2014/95/EU. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>

European Union. (2019). Sustainable Finance Disclosure Regulation - SFDR, Regulation (EU) 2019/2088. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R2088>

European Union. (2020). EU Taxonomy, Regulation (EU) 2020/852. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32020R0852>

European Union. (2022). Corporate Sustainability Reporting Directive - CSRD. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>

- Federalni zavod za statistiku FBiH. (2019). Statistički bilten Šumarstvo. Sarajevo. Retrieved from <http://fzs.ba/index.php/publikacije/godisnji-bilteni/sumarstvo/>
- Food and Agriculture Organization. (2015). Analiza sektora šumarstva u Bosni i Hercegovini. Regionalna kancelarija za Evropu i centralnu Aziju. Retrieved from <http://www.fao.org/3/a-au015o.pdf>
- Food and Agriculture Organization. (2020). Sustainable forest management, FAO's role in sustainable forest management. Retrieved from <http://www.fao.org/forestry/sfm/en/>
- FOREST EUROPE. (2015). The updated Pan-European set of indicators for sustainable forest management.
- Global Reporting Initiative. (2021). Sustainability Reporting Guidelines. Retrieved from <http://www.interlycees.lu/site/wp-content/uploads/2010/01/GRI-G31-Guidelines-2011.pdf>
- Goio, I., Gios, G., & Pollini, C. (2008). The development of forest accounting in the province of Trento (Italy). *Journal of Forest Economics*, 14(3), 177-196. <https://doi.org/10.1016/j.jfe.2007.09.002>
- Linser, S., & Wolfslehner, B. (2022). National Implementation of the Forest Europe Indicators for Sustainable Forest Management. *Forests*, 13(2), 191. <https://doi.org/10.3390/f13020191>
- Linser, S., Wolfslehner, B., & Pülzl, H. (2015). The genesis of the pan-European criteria and indicators and their further development towards emerging policy needs. In XIV World Forestry Congress, Durban, South Africa, 7-11 September 2015.
- Mahmutović, A. (2022). Ekonomsko-finansijska analiza poslovanja odabranih preduzeća šumarstva u Federaciji Bosne i Hercegovine. Završni rad drugog ciklusa studija, Univerzitet u Sarajevu - Šumarski fakultet.
- Marić, B., Brajić, A., Bećirović, Dž., Delić, S., & Avdibegović, M. (2024). Pan-europski kriteriji i indikatori održivog gospodarenja šumama: Institucionalni aspekti i mogućnost primjene u šumarstvu Federacije Bosne i Hercegovine. *Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu*, 54(1). (In press).
- Otley, D. (2004). Measuring performance: The accounting perspective. In A. Neely (Ed.), *Business performance measurement: Theory and practice* (pp. 3-21). Cambridge University Press. Retrieved from <https://dl.icdst.org/pdfs/files4/1c9cea5bde469732ee46ffb9a3d94a11.pdf>
- Pezdevšek Malovrh, Š., Bećirović, Dž., Marić, B., Nedeljković, J., Posavec, S., Petrović, N., & Avdibegović, M. (2019). Contribution of Forest Stewardship Council Certification to Sustainable Forest Management of State Forests in Selected Southeast European Countries. *Forests*, 10(648). <https://doi.org/10.3390/f10080648>
- Pilli, R., & Pase, A. (2018). Forest functions and space: A geohistorical perspective of European forests. *iForest*, 11, 79-89. <https://doi.org/10.3832/ifer2316-010>. Retrieved from <https://iforest.sisef.org/contents/?id=ifer2316-010>
- Posavec, S., Keča, Lj., Delić, S., Stojanovska, M., & Pezdevšek Malovrh, Š. (2021). Comparative analysis of selected business indicators of state forest companies. *Šumarski list*, 1-2, 7-17. <https://doi.org/10.31298/sl.145.1-2.1>
- Republički zavod za statistiku RS. (2019). Statistički bilten Šumarstvo. Banja Luka. Retrieved from https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/sumarstvo/Bilten_Sumarstva_2019_WEB.pdf
- Savez računovođa, revizora i finansijskih djelatnika FBiH. (2024). Retrieved from <https://www.srr-fbih.org/>
- Schmithüzen, F. (2013). Three hundred years of applied sustainability in forestry. *Unasylva*, 240(64).
- Solaković, K., Marić, B., Bećirović, Dž., & Avdibegović, M. (2020). Corrective measures in the process of forest certification in Una-Sana Canton. *Naše šume*, 58-59, 21-32.
- Ševčík, M., Hájek, M., & Mikulková, A. (2014). Specifics in the introduction of sustainability reporting by companies in the forestry sector. *Journal of Forest Science*, 60(6), 226-235. <https://doi.org/10.17221/33/2014>
- Šunjić-Beus, M., Martinović, D., & Veselinović, Lj. (2011). *Ekonomika preduzeća - performanse poslovanja*. Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
- Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, 80/11.
- Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 94/2015 i 78/2020.
- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH br. 15/2021.
- Zakon o registru finansijskih izvještaja Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH, 7/21.
- Zakon o registru finansijskih izvještaja Republike Srbije, Službeni glasnik RS 74/10.

SUMMARY

Forestry companies in Bosnia and Herzegovina, as users of state forests, were established following state administrative and legal regulations. Business results and success are determined based on the annual financial reports. By applying various analytical tools and techniques, horizontal and vertical analyses are conducted to obtain information that can serve as a quality basis for making business decisions. Financial performance indicators are particularly significant in analyzing planned values, trends, and comparisons with other business entities within the same industry. This work aimed to analyze the financial reports of two selected forestry companies from Bosnia and Herzegovina and to calculate indicators related to profitability, economy, productivity, activity, indebtedness, and liquidity. Additionally, the goal was to highlight the shortcomings of financial reporting in providing information on environmental and social responsibility, emphasizing the need for non-financial reporting to assess the company's performance regarding environmental impact, employee care, consumer relations, and the broader community.

The comparison of financial indicators shows that ŠPD "Srednjobosanske šume" had better profitability, economy, and lower indebtedness indicators compared to ŠPD "Unsko-Sanske šume" during the analyzed period. This is logical, given the continuously growing trend of total revenues and the resulting higher profit. Conversely, ŠPD "Unsko-Sanske šume" had better activity indicators, reflecting more efficient use of assets, a better collection system, and shorter deadlines. This company also had an advantage in terms of liquidity, indicating a better financial position and business security. Both companies showed a growing trend in the volume of felling, while the degree of planned forestry work realization and investment in biological reproduction was decreasing. In the long term, this could threaten the continuity of reproduction and jeopardize the sustainable use of resources. Considering that the analyzed companies generate over 90% of their income from the sale of forest wood assortments, it can be reasonably concluded that the concept of multifunctionality in forest resource use has been neglected. Utilizing available potential could create conditions for expanding the production-business portfolio and creating new value, significantly improving the financial indicators of the company operations. Additionally, companies would enhance their accumulative and reproductive capacity to invest in improving forest resources.

For assessing sustainable forest management, financial indicators alone are insufficient. It is necessary to analyze sustainability indicators due to the economic, ecological, and social benefits of forest resources. Beyond the commonly used GRI methodology for sustainability reporting, it is crucial to develop sustainability indicators in all aspects of the forest management due to numerous specificities in forestry and the non-market benefits of forest resources. A starting point for their definition can be the set of Pan-European criteria and indicators for sustainable forest management, which need to be adapted to societal needs and demands for information on the forest resource status and the evolving concept of sustainable forest management.

For developing a reporting methodology for sustainable forest management, it is essential to clearly define economic, ecological, and sociological sustainability indicators. The sustainability report of forestry companies should contain specific information related to these indicators, including goals, measures, and plans for future sustainability improvements. Applying and monitoring sustainable development indicators would enable better tracking of human activities concerning forest ecosystems, increase transparency and accountability, positively influence public awareness of the importance of forest ecosystems, and facilitate adequate management decisions. Although non-financial reporting is not legally binding in our country, it can be very useful as it encompasses a wide range of information on the social, environmental, and economic performance of forestry companies, not included in the financial reports, thus contributing to the sustainable management of forest resources.

Received: August 28, 2024; **Accepted:** November 15, 2024; **Published:** December 21, 2024

Funding: This research received no external funding.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

© 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).